

Sygn. akt IV CNP 39/15

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

w sprawie ze skargi wnioskodawczynie
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia
Sądu Okręgowego w O.
z dnia 31 stycznia 2013 r.
w sprawie z wniosku A. P.
przy uczestnictwie T. U.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 kwietnia 2016 r.,

1) stwierdza niezgodność z prawem zaskarżonego postanowienia w części dotyczącej punktu I w zakresie wysokości podwyższenia spłaty zasądzonej od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika,

2) uznaje, że uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

W sprawie o podział majątku wspólnego wnioskodawczynie A. P. i uczestnika T. U., Sąd Rejonowy w O. postanowieniem z dnia 29 czerwca 2012 r. ustalił, że w skład majątku wspólnego uczestników wchodzi nieruchomości o wartości 439 300 złotych i dokonując podziału majątku przyznał ją wnioskodawczynie, zasądając od niej na rzecz uczestnika kwotę 228 481,69 złotych, po ustaleniu nakładów z majątku osobistego uczestnika na majątek wspólny na kwotę 82 557,38 złotych i nakładów wnioskodawczynie na ten majątek na kwotę 64 894 złotych, oraz oddalając wniosek o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym. Sąd orzekł także, że uczestnik ma obowiązek wydania nieruchomości wnioskodawczynie w ciągu 7 dni od dnia otrzymania spłaty i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

W wyniku rozpoznania wniesionych apelacji Sąd Okręgowy w O. postanowieniem z dnia 31 stycznia 2013 r. oddalił apelację wnioskodawczynie w całości, a uwzględnił apelację uczestnika w części przez zmianę postanowienia Sądu pierwszej instancji (pkt VI) w ten sposób, że zasądzoną od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika tytułem spłaty kwotę podwyższył do 253 481,69 złotych (pkt I). Oznaczało to podwyższenie spłaty o 25 000 złotych, ze względu na uznanie, że Sąd Rejonowy błędnie rozliczył nakład uczestnika na majątek wspólny w postaci kwoty 50 000 złotych, uzyskanej przez niego jako darowizna od rodziców. Z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego wynika, że skoro uczestnik na skutek podziału majątku nie otrzymał domu, to wnioskodawczynie winna mu zwrócić cały nakład w wysokości 50 000 złotych, a nie tylko jego połowę; to sprawia, że należało powiększyć spłatę należną uczestnikowi od wnioskodawczynie o 25 000 złotych i w tym tylko zakresie orzeczenie Sądu pierwszej instancji podlegało zmianie (art. 386 § 1 k.p.c.).

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia Sądu Okręgowego wnioskodawczynie zarzuciła Sądowi naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 45 i art. 46 k.r.o. w związku z art. 1035 i art. 212 § 1 k.c. oraz wniosła o stwierdzenie, że zaskarżone postanowienie w części, tj. co do pkt I jest

niezgodne z art. 45 i art. 46 w związku z art. 1035 i art. 212 § 1 k.c., a także zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według art. 424¹ § 1 k.p.c. można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylene tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W okolicznościach niniejszej sprawy wymagania formalne wniesionej skargi zostały spełnione. Istotne jest w związku z tym rozważenie przesłanek materialnych skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia.

W doktrynie i w orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że skarga ta będąca nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia zasługuje na uwzględnienie w razie wyraźnej niezgodności rozstrzygnięcia sądowego z prawem, a więc niewątpliwej jego sprzeczności z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem powodująca w wyniku takiego stwierdzenia odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć zatem w myśl art. 424¹ § 1 k.p.c. charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim wypadku można przypisać orzeczeniu sądu cechy bezprawności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2012 r., IV CNP 8/12 i powołane w nim obszernie orzecznictwo). Rozstrzygając należy również mieć na uwadze charakter władzy sądowniczej, tj. orzekania z zachowaniem niezawisłości, w tym swobody, to nie znaczy, że dowolności w ocenie materiału dowodowego oraz interpretacji przepisów mających zastosowanie, z pełnym jednak wykorzystaniem wiedzy i doświadczenia sędziowskiego. Posługując się uznanymi metodami wykładni dochodzi się nieraz do różnych rezultatów dających się obronić. To uprawnia do twierdzenia, że w działalności jurysdykcyjnej sądu można formułować autonomiczne rozumienie bezprawności w takim

znaczeniu jak powyżej przedstawione (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35).

Przenosząc poczynione rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy przyjęć należy, że skarżąca przedstawiła przekonujące argumenty wskazujące na wadliwość zaskarżonego orzeczenia i pomimo że chodzi w rezultacie tylko o błąd rachunkowy, polegający na zawyżeniu spłaty należnej pozwanemu, to wydane orzeczenie jest oczywiście niezgodne z prawem. Istota zaskarżonej części prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego dotyczy bowiem rozliczenia uczestników postępowania i zmiany orzeczenia Sądu pierwszej instancji, tylko przez ewidentnie naruszające prawo podwyższenie spłaty należnej uczestnikowi od wnioskodawczyni.

Sąd Rejonowy ustalił wysokość spłaty w ten sposób, że po obliczeniu łącznej wartości majątku stron podzielił ją na połowę. Otrzymaną wartość udziału każdego z uczestników porównał następnie z wartością przyznanych im składników majątku, co w odniesieniu do sposobu rozumowania znalazło wyraz w uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego (s. 8). Podstawę podziału stanowiła więc łączna wartość majątku wspólnego, czyli wartość powiększona o dokonane nakłady. Po podzieleniu otrzymanej kwoty przez dwa, każdy z uczestników otrzymał połowę wartości nakładów. Przyznanie nieruchomości jednemu z nich oznaczało, że otrzymał on składnik majątkowy o wartości powiększonej o wartość nakładu z majątku współmałżonka.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego problem, o który chodzi w sprawie był dotychczas rozwiązywany na dwa sposoby. Pierwszy oznaczał wyliczenie wartości „netto” majątku wspólnego, podzielenie jej na dwie części, a następnie dodanie wartości nakładu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., I CNP 25/11, nie publ.). Drugi sposób sprowadzał się do podzielenia wartości „brutto” majątku na pół i ustalenie, który z małżonków pozostaje w wyniku tej operacji wzbogacony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2012 r., IV CNP 8/12, nie publ.). Jest oczywiste, że przy zastosowaniu obu metod uczestnik, który dokonał nakładu, a któremu nie został przyznany przedmiot majątkowy o zwiększonej w podany sposób wartości powinien otrzymać zwrot całości nakładu,

który w okolicznościach rozpoznawanej sprawy wyniósł 50 000 złotych. W konsekwencji, jeżeli w rozpoznawanej sprawie Sąd drugiej instancji przyjął metodę obliczeń „brutto”, to jest przekonujące, że małżonek dokonujący nakładu powinien otrzymać spłatę w wysokości 25 000 złotych, gdyż pozostałe 25 000 złotych zwiększyło jego udział w majątku wspólnym, stanowiącym podstawę obliczenia spłat i dopłat. Do takiego wniosku prowadzi analiza sposobu rozliczeń między wnioskodawczynią a uczestnikiem. Rażąco naruszenie prawa dotyczy zatem zaskarżonego prawomocnego orzeczenia, w którym o wskazaną kwotę 25 000 złotych, niezgodnie z prawem zwiększone zostało świadczenie wnioskodawczyni względem uczestnika. Jest to naruszenie istotne, dość łatwo dostrzegalne i godzące w porządek prawny rozliczeń majątkowych po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, a pozostawienie orzeczenia w obecnym kształcie byłoby oczywiście krzywdzące dla uczestniczki postępowania w zakresie poniesionej i udowodnionej szkody majątkowej.

Z tych względów należało uznać, że spełnione zostały przesłanki określone w art. 424¹ § 1 k.p.c. i na podstawie art. 424¹¹ § 2 k.p.c. orzec jak w postanowieniu, rozstrzygając o kosztach postępowania na podstawie art. 520 § 1 w związku z art. 13 § 2, art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 424¹² k.p.c.

jw

eb